

1. Kokeita suoritetaan peräkkäin. Jos kaksi viimeistä koetta olivat onnistuneita, niin seuraavan kokeen onnistumistodennäköisyys on 0.8, muuten sen onnistumistodennäköisyys on 0.5. Mikä osuus kokeista onnistuu hyvin pitkässä koesarjassa? Ohje: Tutki järjestelmää 4-tilaisena Markovin ketjuna, jossa systeemin tilan määrittelevät kahden viimeksi suoritettun kokeen tulokset.
2. Jatkuva-aikaisella Markovin prosessilla on viereisen kuvan mukainen tilasiirtymäkaavio, missä $\alpha = 1/s$, $\beta = 2/s$.
  - a) Ratkaise prosessin tasapainotodennäköisyydet π_i .
  - b) Ratkaise vastaavan upotetun Markovin ketjun tasapainotodennäköisyydet $\pi_i^{(e)}$.
  - c) Mitkä ovat eri tilojen keskimääräiset elinajat $\bar{T}_i$? Totea numeerisesti, että $\pi_i = \pi_i^{(e)} \bar{T}_i / \sum_j \pi_j^{(e)} \bar{T}_j$.
3. Ratkaise tasapainotodennäköisyydet SK-prosesseille (tila-avaruus $i = 0, 1, 2, \dots$), joiden tilasiirtymänopeudet ovat a) $\lambda_i = \lambda$, $\mu_i = i\mu$, b) $\lambda_i = \lambda/(i + 1)$, $\mu_i = \mu$, missä λ ja μ ovat vakioita.
4. Pakettiverkon eräällä linkillä kulkee keskimäärin 10 pakettia/s. Pakettien saapumisten voidaan olettaa tapahtuvan Poisson-prosessin mukaisesti. Kukin paketti on muista riippumatta kuittauspaketti todennäköisyydellä 30 %. Tarkastellaan mielivaltaista sekunnin pituista ajanjaksoa:
  - a) Mikä on todennäköisyys sille, että linkillä kulkee ainakin yksi kuittauspaketti?
  - b) Mikä on pakettien kokonaismäärän odotusarvo, kun on havaittu, että linkillä on kulkenut 5 kuittauspakettia?
  - c) Kun tarkasteluaikana on havaittu kaikkiaan 8 pakettia, millä todennäköisyydellä niistä tasan 2 on kuittauspaketteja?
5. Eräässä liikennemittauksessa seurataan päivittäin klo 15.00-15.10 saapuneiden puheluiden lukumäärää N . Voidaan olettaa, että saapumiset noudattavat Poisson-prosessia intensiteetillä λ , joka on kyseisenä aikavälinä vakio mutta vaihtelee päivästä toiseen. Mittausten perusteella on todettu, että N :n odotusarvo on 25 ja varianssi 29. Mitkä ovat λ :n odotusarvo ja hajonta? Ohje: käytä keskiarvon ja varianssin laskentakaavoja: $E[X] = E[E[X|Y]]$ ja $V[X] = E[V[X|Y]] + V[E[X|Y]]$.
6. Autoja kulkee maantiellä pisteen A ohi keskimäärin 10 minuutin välein. Väliajat ovat toisistaan riippumattomia ja samoin jakautuneita väliaikojen hajonnan (siis varianssin neliöjuuren) ollessa 6 minuuttia. Liftari tulee tienvarteen pisteeseen A satunnaisena ajanhetkenä. Kuinka kauan liftari joutuu keskimäärin odottelemaan seuraavan auton tuloa?

